

Durme- en Scheldeland

NR 2 | 2011 | JAARGANG 14 | DRIEMAANDELIJKS TIJDSCHRIFT VAN DE REGIONALE NATUURVERENIGING VZW DURME

In de kijker

Bronbosvegetatie op de Cuesta

Colofon

Natuurbehoud langs Durme, Moervaart, Schelde

NR2 | 2011

2

Redactie:

Michaël Crapoen (hoofdredactie & opmaak), Thomas Van Lancker, Marieke De Vos, Heleentje De Brauer, Kristof Scheldeman

Secretariaat:

Bezoekerscentrum Molsbroek
Molsbergenstraat 1
9160 Lokeren
tel/fax: 09 348 30 20
e-mail: info@vzwdurme.be
website : www.vzwdurme.be

Abonnementen:

€ 10,00 per kalenderjaar
Betalingen kunnen gebeuren via de afdelingen, de bezoekerscentra of door overschrijvingen op 001-2299900-09 van vzw Durme, Molsbergenstraat 1, 9160 Lokeren

Leden die zich ook op 't Groene Waasland, het tijdschrift dat vzw Durme uitgeeft samen met andere Wase natuurverenigingen, willen abonneren, betalen € 15,00 per kalenderjaar.

Artikels voor het volgende tijdschrift moeten digitaal worden bezorgd aan de redactie uiterlijk **15 mei**. De auteurs zijn verantwoordelijk voor hun publicaties.

Overnemen van artikels is toegelaten als je de bron vermeldt. Alle foto's zijn auteursrechtelijk beschermd.

Taalkundig advies:

Paule Bosch

Druk: www.drukindeweer.be

Gedrukt op milieuvriendelijk papier met plantaardige inkt.

Cover: bosanemonen - Hemelse Rij

Foto Eddy Copers

Inhoud

3 Voorwoord

4 Bronbosvegetatie op de cuesta van Sombeke en Elversele

6 Lokerse merkwaardige bomen

10 Neushoorkevers in Ten Rieland

12 Vossen in het Waasland: een andere kijk op de problematiek

15 Struweeltjes

20 Het werk van m'n vader in het Molsbroek

23 Vogelnieuws: december - februari

26 Activiteitenkalender

Onze partners:

Nationale Loterij
creëert kansen **6**

Een nieuwe lente, een nieuw geluid

Het is zowat een klassieker onder de Vlaamse spreekwoorden. Met het vertrek van Domien van Parys op het einde van vorig werkjaar werd de Raad van Bestuur van vzw Durme voor een uitdaging gesteld. Een vereniging leiden, die bestuurd wordt door vrijwilligers en die acht voltijdse en één halftijdse werknemers in dienst heeft, is geen vanzelfsprekendheid. Binnen onze raad hebben we alle mogelijke opties besproken en voorgesteld.

Na veel wikken en wegen heb ik me geëngageerd om voor een periode van 4 maanden het voorzitterschap uit te proberen. Met de nodige ondersteuning van ons personeel hebben we tot nu toe de wind in de zeilen kunnen houden, ondanks de negatieve berichten vanwege de overheid over de vermindering van onze werkingstoelagen. Ook een vereniging zoals vzw Durme zal moeten delen in de besparingsronde van het Vlaamse gewest. Hoog tijd dus om naar alternatieve financiële middelen op zoek te gaan.

Gelukkig komt Patjoepelken uit de Molsbergen ons ter hulp. Met de toestemming van de familie Waegemans hebben we een bundel verhaaltjes over de avontuurlijke kabouter Patjoepelken van de Lokerse schrijfster Yvonne Waegemans heruitgegeven. Deze verhaaltjes spelen zich af in en rond het Molsbroek. Daarnaast werd er ook een wandel- en kleurboekje voor de allerkleinsten met tekeningen van vrijwilligster Wendy Vrydag gemaakt.

Naast Patjoepelken hebben we echter nog een hecht personeelsteam dat - ondanks de talloze administratieve hindernissen in hun takenpakket er telkens toch weer in slagen om nog de nodige dynamiek te ontwikkelen voor allerlei vernieuwende initiatieven.

NR2I 2011

3

Zo werd de zolderverdieping van ons bezoekerscentrum herwerkt in onze huisstijl voor de viering van 25 jaar bezoekerscentrum Molsbroek. Daarnaast werden er ook nieuwe herkenningbordjes voor onze reservaten ontworpen en zijn ook onze activiteitenfolders weer goed gevuld met talrijke boeiende activiteiten, die je kan raadplegen op onze website.

2011 is het Europees jaar van de vrijwilligers en dat kunnen we niet zomaar laten voorbij gaan. Elk van onze vrijwilligers zijn we ontzettend dankbaar voor hun inzet en dat zullen we samen uitgebreid vieren in het najaar. Je kan onze vrijwilligers ontmoeten op onze activiteiten of met hen kennismaken via hun boeiende verslagen over hun natuurwaarnemingen in dit tijdschrift.

Ondertussen is het in de natuur weer aan het bruisen van het nieuwe leven. Planten, insecten en vogels laten zien en horen dat het volop lente is. Vergeet dus zeker niet om eens mee op stap te gaan met één van onze gidsen en ogen en oren te openen om te genieten van al dat moois rondom ons. Hopelijk krijg jij ook zin om een beetje mee te helpen aan een stukje natuur in onze regio!

Jullie voorzitter, Patrick De Brauer

Bronbosvegetatie op de Cuesta van Sombeke en Elversele

Kristof Scheldeman

NR212011

4

De lente is opnieuw in het land. En waar kun je dat beter voelen dan in de bossen?

Bekend is het fenomeen dat bosplanten massaal bloeien, net vóór de kroon van de boomlaag zich sluit waardoor het zonlicht de bosbodem dan nog nauwelijks kan bereiken.

Die typische voorjaarsbloei kan in bossen een prachtig spektakel van gekleurde tapijten vol bloeiende bosplanten opleveren.

Een bijzonder zeldzaam type van die bosplantenvegetatie is de 'bronbos'vegetatie of - meer wetenschappelijk - ook wel het goudveilessenbos (*Carici remotae – Fraxinetum*) vegetatietype genoemd. In Vlaanderen zijn bronbossen hoofdzakelijk beperkt tot het golvende landschap van de zandleem- en leemstreek. In het Waasland bevinden zich echter nog een paar relictten van bossen met bronbosvegetatie, meer bepaald op de cuestaflank in Sombeke en Elversele. Een aantal van die bron-

bosjes worden door vzw Durme beheerd.

De Wase bronbosjes zijn sterk geïsoleerd van de overige bronbossen in Vlaanderen en daardoor ook heel erg bedreigd. De dichtstbijzijnde bronbosjes bevinden zich al gauw op een dertigtal km afstand in de streek van Aalst en in de Vlaamse Ardennen.

De bronbosvegetatie is een heel veeleisend vegetatietype qua abiotische kenmerken en komt enkel voor in valleibossen met kwel of langsheen bronbeekjes. De ideale bodem is normaal van het lemige type; in de Wase bronbossen is de textuur echter lichter en eerder van het type lichte zandleem.

Dankzij ons grondwateronderzoek met peilbuizen hebben we de grondwaterniveaus in onze bronbossen goed kunnen bestuderen. Het zijn zones die eigenlijk heel het jaar nat blijven door opborrelend zuurstofrijk grond-

Verspreidbladig goudveil in de Bronbosjes in Waasmunster. Eén van de vroegste inheemse bloeiers en uniek voor onze regio.

water, maar die niettemin geen langdurige overstroming met oppervlaktewater verdragen.

De gegevens van het peilbuisonderzoek tonen aan dat in zones met goed ontwikkelde bronbosvegetatie het grondwater zelfs tijdens de droogste maanden nooit dieper dan 20 cm onder het maaiveld (bodemoppervlakte) zakt. Ook de grondwaterschommelingen zijn minimaal en bedragen maximaal 15 cm. Als gemiddelde grondwaterstand gedurende een heel jaar werd 11 cm onder het maaiveld opgemeten. Die waarden wijken behoorlijk af van andere types valleibos die vzw Durme in beheer heeft. Daar schommelt het grondwater niveau veel meer en ligt het jaargemiddelde eveneens een stuk dieper. De grondwaterkenmerken van bronbosvegetatie zijn dus heel specifiek en kunnen heel snel verstoord worden. Een te lage of een te hoge grondwaterstand geeft al gauw aanleiding tot ernstige verstoring die de bronbosvegetatie onherroepelijk doet verloren gaan.

bittere veldkers

NR 2 | 2011

5

In de best ontwikkelde stukjes bronbos van de cuestazone vindt men naast de twee soorten goudveil (paarbladig en verspreidbladig) eveneens andere kensoorten, zoals bittere veldkers en bloedzuring. Naast de meer typische valleibossoorten, zoals slanke sleutelbloem en bosanemoon, komen eveneens enkele zeldzamere planten voor zoals gulden boterbloem en moerasstrepzaad.

Voor plantenliefhebbers is een lentewandeling langsheen de bronbosjes van Sombeke en Elversele dan ook een absolute must!

Kruidencursus - 30/04 - 07&14 mei

De plantenkennis die mensen vroeger doorgaven binnen de familie of via kruidengenezers is in de loop van de voorbije eeuw grotendeels verloren gegaan, maar we merken dat de vraag en de interesse daarvoor weer erg groot is.

Na het succes van de kruidencursus vorig jaar organiseren we dit jaar een tweede cursus o.l.v. Vera Vanhouwe, Patrick De Brauwer en Karina De Vriese.

Info: tijdens de eerste twee lessen op 30 april en 7 mei starten we met een uurtje theorie en trekken we daarna naar buiten voor een kruidenwandeling; tijdens de derde les op 14 mei gaan we tenslotte zelf aan de slag met kruiden.

Afspraak: telkens aan bezoekerscentrum Molsbroek van 14.00 uur tot 17.00 uur.

Naast het cursusgeld zal een kleine onkostenvergoeding gevraagd worden voor de ingrediënten en een flesje (wie zelf een flesje heeft, mag dat uiteraard meebrengen).

Inschrijven: leden van vzw Durme betalen 15 euro voor heel de cursus, niet-leden 22 euro (incl. syllabus).

Meld je eerst aan bij Marieke De Vos, marieke.devos@vzwdurme.be of 09 348 30 20, betaal dan op rekeningnummer 001-2299900-09 met vermelding 'Kruidencursus + naam'.

Meer info: Vera Vanhouwe, vera.vanhouwe@skynet.be of 052 20 30 41.

Lokerse merkwaardige bomen: in de bouwzone toch beveiligd

André Verstraeten

NR21 2011

6

Vanaf 2001 werd het - conform het decreet op de ruimtelijke ordening - in elke gemeente in Vlaanderen verplicht een stedenbouwkundige vergunning aan te vragen om bomen, met ten minste 1 meter stamomtrek en op méér dan 15 meter afstand van een gebouw, te rooien. Volgens een Lokers politiereglement uit 1979, beter bekend als het 'kapreglement', had je voor het vellen van bomen vanaf 30 cm stamomtrek een vergunning nodig. Die goedbedoelde regeling remde het leegkappen van de open ruimte toch wat af.

Maar in het geval waar jonge bomen rondom een huis werden geplant, en waar dan enkele jaren later bleek dat er best wat bomen gedund werden, zorgde dat wel voor terechte wrevel. Dergelijke ingrepen horen eigenlijk bij een normaal tuinonderhoud. Dat je daarvoor een vergunning moet vragen, is toch wel overreglementering, met een zinloze administratieve last en dossiertaks als gevolg.

Het stadsbestuur streefde eind 2010 in alle redelijkheid naar een aangepast reglement. In eerste instantie werd voorgesteld een kapvergunning verplicht te maken voor bomen met een stamomtrek groter dan 1,75 cm tussen de 10 en 15 meter van vergunde gebouwen. In dat geval zouden alle bomen op minder dan 10 meter van vergunde gebouwen kunnen gekapt worden, zonder enige vergunning.

Dat voorstel werd op 10 december op de agenda van de gemeenteraad gezet. Daarover heeft Alain Debbaud, voorzitter van Groen!, onze mening gevraagd.

Bij nader toezien staan er in Lokeren heel wat

merkwaardige bomen in de bouwzone, zodat ze nu of in de toekomst wel binnen die 10 meter grens kunnen vallen!

Dat betreft onder meer een grote moerascypres, beuken, eiken, linden, een reusachtige populier "blauwe van Eksaarde" en een zelfs op Vlaams niveau uitzonderlijke haagbeuk. Er werd geadviseerd om voor het kappen van dergelijke bomen de vergunningplicht te behouden.

De meeste huidige eigenaars van die bomen

De haagbeuk op de speelplaats van de school "Hagewinde" is vermoedelijk geplant rond 1850 en heeft een stamomtrek van 256 cm. Een zeer uitzonderlijke boom in Vlaanderen!

Foto André Verstraeten

koesteren die 'natuurmonumenten', maar een eventuele volgende eigenaar zou het als een last kunnen beschouwen. Als partij-politieke onafhankelijke natuurvereniging hebben we dat advies toen ook overgemaakt aan de schepen van leefmilieu, Nina Van der Sypt (CD&V). Gemeenteraadslid Björn Rzöska had daarover ook contact met de schepen.

Die kwam - in overleg met groenambtenaar Lode De Bruyne - de dag voor de gemeenteraadssitzing tot een eenvoudige, maar efficiënte nieuwe formulering. Voor het kappen van alle bomen met een stamomtrek van meer dan 1,75 meter op 1 meter hoogte binnen de 15 meter van een vergund gebouw, is een kapvergunning nodig.

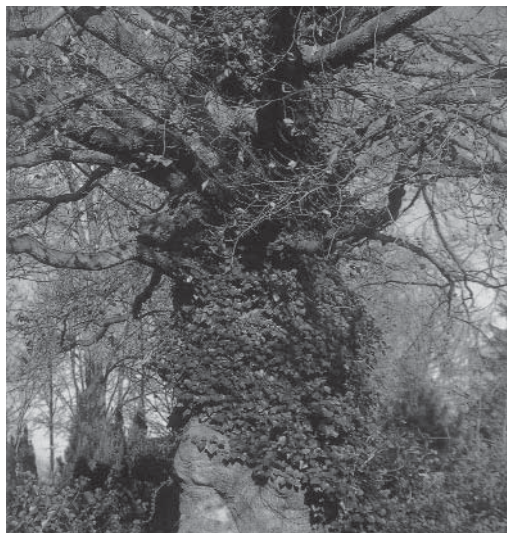
Het schepencollege keurde dat nog dezelfde dag goed en de volgende dag, op 21 december 2010, werd het zo in de gemeenteraad goedgekeurd.

Daardoor zijn alle merkwaardige bomen in de bouwzone ook in de toekomst beveiligd. Het is immers moeilijk denkbaar dat voor een echt 'natuurmonument' een kapvergunning wordt afgeleverd. Overigens is heel die ontwikkeling een mooi voorbeeld van de constructieve rol van vzw Durme, waarop de politici vanuit de oppositie en de meerderheid gunstig en creatief hebben gereageerd.

Van buiten de partijpolitiek is namens de afdeling Lokeren van vzw Durme, aan de betrokken politici een dankwoord gericht, met felicitaties voor de volwassen, constructieve en wijze manier waarop dit knelpunt is opgelost. Echt iets anders dan het klassieke, vaak pijnlijke, spelletje in de politiek van oppositie en meerderheid. Eens iets anders dan de zoveel constructieve voorstellen vanuit vzw Durme, die spijtig genoeg door het Lokerse stadsbestuur worden afgewezen of op de lange baan geschoven.

Op die gronden waar de haagbeuk staat zijn binnenkort grote bouwwerken gepland en binnen het ontwerp reglement kon die boom zonder vergunning worden gekapt. Gelukkig is dit reglement in ultieme fase bijgestuurd en houdt het stadsbestuur via de vergunningplicht de touwtjes in handen.

Op de parking van het vroegere kantoor van de belastingen bevindt zich een merkwaardige rode beuk. Hij is te zien vanaf de Kleine Dam en staat in de bouwzone. Foto Mireille Michiels

Goedgekeurd soortenbeschermingsproject 2010

Kristof Scheldeman

NR2 | 2011

8

De provincie Oost-Vlaanderen heeft onlangs het in 2010 door vzw Durme ingediend soortenbeschermingsproject (SBP) **'Inrichting van bedreigde habitats van matig voedselrijke plassen ter creatie van geschikte biotopen voor gegolfd fonteinkruid en teer guichelheil in de zuidoostelijke helft van de Moervaartdepressie (reservaat Fondatie van Boudelo)'** goedgekeurd. Dat is goed nieuws, het is namelijk een project dat zal bijdragen tot de verdere ontwikkeling van een natuurlijk vijvergebied in het reservaat 'Fondatie van Boudelo' waar vzw Durme al een aantal jaren aan werkt.

Binnen dit door de provincie Oost-Vlaanderen goedgekeurd en gesubsidieerd soortenbeschermingsproject zal getracht worden om via éénmalige inrichtingswerken een kunstmatig aangelegde visvijver in het reservaat om te vormen in een natuurlijke vijverhabitat met bij behorende vegetatierijke verlandings- en

oevervegetaties. In het verleden heeft vzw Durme op die manier al een tiental kunstmatige vijvers heringericht. Daardoor hebben we meegewerkt aan de ontwikkeling van een heus **natuurlijk vijvergebied** in de regio. Het is een ambitieus project waarbij vzw Durme heel zeldzame waterplantenvegetaties met **gegolfd fonteinkruid** en **teer guichelheil** en oevervegetaties met o.a. mattenbies in stand probeert te houden. Die plantengemeenschappen zijn in goed ontwikkelde vorm heel zeldzaam geworden in Vlaanderen. Dankzij de typische kalk- en veenrijke bodemkenmerken van de Moervaartdepressie hebben ze zich evenwel in enkele vijvers en sloten van onze reservaten 'de Fondatie van Boudelo' en 'de Linie' kunnen handhaven.

Ook voor bedreigde diersoorten zoals de waterspitsmuis, de ijsvogel, de dodaars en talrijke libellensoorten kan het belang van de ontwikkeling van geschikte vijverbiotopen niet genoeg beklemtoond worden.

Percelen met kunstmatige visvijvers die vzw Durme opgekocht heeft, zijn in vele gevallen jarenlang verwaarloosd geweest en gedegradeerd tot een door bomenopslag omgeven bosvijver zonder waterplantenvegetatie en met een diepe sliblaag (zie foto). Misschien wel ruige natuur op het eerste gezicht maar evenwel met weinig biodiversiteit.

Bij het uitvoeren van de éénmalige herinrichtingwerken op die percelen wordt steeds als volgt te werk gegaan:

1/ Afbraak en afvoer van menselijke artefacten (o.a. chalets, berghok, barbecuesets, betonfundering...).

2/ Exotenbeheer: verwijdering van alle allochtone, standplaatsvreemde houtige wassen en kruidachtige vaatplanten (incl. populieren).

3/ Kappen van bomen en struiken tot 10m rond de vijver, om de lichtinval te bevorderen.

4/ Afvissen van het visbestand. Daarna kan

gekozen worden voor de ontwikkeling van een amfibieënpool zonder visbestand of een natuurlijke visvijver met een natuurlijk visbestand zonder 'woelvissen' (karper, brasem) en met voldoende roofvissen (snoek, baars).

5/ Afvoer van het slib op de vijverbodem: een minerale bodem bevordert namelijk de waterplantengroei.

6/ Herprofilen van de vijver:

7/ Creatie van schuine oevers ter bevordering van een oeverplanten- en moerasplantenzone.

8/ Verontdiepen van bepaalde delen van de vijver ter bevordering van het waterleven (waterinsecten, amfibieën,...)

Het resultaat net na de herinrichtingwerken valt op het eerste zicht soms wat tegen door de kaalslag (zie foto), maar vrij snel herpakt de natuur zich en kunnen op deze heringerichte vijverhabitats spectaculaire hotspots van biodiversiteit ontstaan.

NR2 I 2011

9

Cursus Natuurfotografie!

Wil je zelf ook schitterende natuurfoto's leren maken? Op 11, 18, 25 en 28 mei organiseert vzw Durme een cursus natuurfotografie. Welke trucjes zijn er om kleine onderwerpen, landschappen en schuwe dieren te fotograferen?

Lesgever **Rollin Verlinde**, beroepsnatuurfotograaf én docent, leert je tijdens deze cursus de knepen van het vak in vier stappen. Drie theorielessen behandelen materiaal en basistechniek, macro en compositie, landschap en dieren. Daarna breng je alles in de praktijk tijdens een workshop.

Info en prijs:

de 3 theorielessen: 11, 18 en 25 mei van 19.30 uur tot 22.30 uur,
de praktijkles: 28 mei, de exacte uren worden later meegedeeld.
leden vzw Durme: 85euro; niet-leden 96 euro, inclusief syllabus in kleur van ongeveer 90 pagina's. Het aantal inschrijvingen is beperkt!
Eerst aanmelden bij Marieke De Vos,
marieke.devos@vzwdurme.be of 09 348 30 20, dan pas betalen op rekeningnr. 001-2299900-09 met vermelding
'Natuurfotografie + 'naam'.

Meer info? Marieke De Vos, marieke.devos@vzwdurme.be of 09 348 30 20.

Neushoornkevers in Ten Rieland

Thomas Van Lancker

NR2 | 2011

10

Tijdens beheerwerken half februari in Ten Rieland, een deel van het natuurreservaat 'De Durmemeersen' in Waasmunster, deed onze terreinploeg een opmerkelijke vondst. Toen men een composthoop verwijderde, stootte men op een aantal engerlingen of larven van de neushoornkever - *Oryctes nasicornis* - (de wetenschappelijke naam is een samenstelling van de woorden voor 'graver' en 'gehoornde neus'). Deze engerlingen hebben een warme omgeving nodig om zich verder te kunnen ontwikkelen tot een volwassen kever.

De neushoornkever met zijn lengte van vier centimeter is - na het vliegend hert (*Lucanus cervus*) - de grootste kever van Europa. Het mannetje is makkelijk te herkennen aan de hoorn op zijn kop die hij alleen gebruikt om mannelijke concurrenten op hun rug te duwen waardoor die weerloos zijn. Bij de vrouwtjes is de hoorn zeer klein of ontbreekt hij volledig.

Door de jaren heen heeft de neushoornkever zijn levenswijze wat aangepast. Oorspronkelijk leefden de larven van dood en vermolmd hout,

maar doordat in Europa grote oppervlaktes oerbos verdwenen zijn, is de soort op zoek gegaan naar alternatieve habitats, zoals hopen houtsnippers en zaagmeel bij houtzagerijen en composthopen in reservaten en tuinen.

De neushoornkever is in België geen algemene soort, maar is dankzij zijn aanpassingsvermogen aan een opmars bezig.

De neushoornkever zet zijn eitjes af bij rot-tend plantaardig materiaal. Afhankelijk van de omstandigheden kan de ontwikkeling van de larven variëren van drie tot vijf jaar. De warmere omgevingstemperatuur in composthopen versnelt de stofwisseling van de engerlingen, waardoor ze sneller ontwikkelen. De larven van de neushoornkever zijn moeilijk van andere soorten te onderscheiden. Zo lijken ze sterk op de larven van de meikever (die toch een stukje kleiner zijn) en de larven van het vliegend hert die te herkennen zijn aan hun rechte kaken.

Na de volledige ontwikkeling verpopt de larve zich. Een volwassen kever heeft al zijn energie als larve bij elkaar gegeten en heeft dus weinig voedsel nodig.

De neushoornkever leeft ook maar enkele weken, meestal in juni-juli, en richt zich voornamelijk op de voortplanting.

Uitstap naar het Verdrongen Land van Saeftinghe

Zondag 19 juni

Afdeling Zele-Berlare-Wichelen organiseert een uitstap naar het Verdrongen Land van Saeftinghe, het grootste brakwatergebied van West-Europa. Het Verdrongen Land van Saeftinghe is een uitgestrekt schorgebied in de Westerschelde, een paradijs voor elke vogel- en plantenliefhebber. De Westerschelde is een menggebied van zeewater en rivierwater. Het water is dus brak. Dat zorgt voor speciale fauna en flora. Met een gids gaan we op stap doorheen het slikken- en schorregebied en maak je/maken we kennis met een beeld van het Zeeuwse oerland: een land van slikken, platen, en schorren doorsneden met geulen.

NR2 | 2011

11

Inschrijven en info: verplicht bij Rudi Van Onderbergen voor zondag 26 april via 0478 57 26 23 of van.onderbergen-waeterschoot@skynet.be. Aantal inschrijvingen beperkt tot max. 30.

Vanwege de zwaarte van het terrein zijn kinderen onder 10 jaar niet toegestaan en wordt zwangere vrouwen en hartpatiënten sterk afgeraden deel te nemen.

Kostprijs: leden vzw Durme: 6 euro, niet-leden: 10 euro ter plekke te betalen.

Meebrengen: goed passende laarzen. In de zomer zijn gym schoenen, die stevig aan de voeten zitten, soms ook goed. Trek oude kleding aan en kleed je naar het weer. Neem schone kleding en schoenen mee voor na de tocht. Tevens wordt geadviseerd iets te eten en te drinken mee te nemen.

Afspraak: 9 uur aan Bezoekerscentrum Molsbroek in Lokeren of 10 uur aan Bezoekerscentrum Saeftinghe, Emmaweg 4, 4568 PW Emmadorp.

Een luchtfoto van het unieke landschap van het Verdrongen Land van Saeftinghe.

foto Ludo Goossens

Vossen in het Waasland

Een andere kijk op de 'problematiek'

NR212011

12

De laatste tijd duiken in diverse media met de regelmaat van de klok berichten op waarin de vos en zijn 'moordpartijen' centraal staat. Na decennialange vervolgingen door middel van jacht, klemmen, vergiftiging en zelf elektrocutie hebben vossen hun oorspronkelijke territoria opnieuw ingenomen. Helaas is de Vlaamse open ruimte in die periode verder verstedelijkt en komt onze inheemse natuur meer in de verdrukking of in conflict met ons.

Zijn we echt zo intolerant geworden tegenover onze inheemse fauna en flora? Er is altijd wel iemand in ons piepkleine en verstedelijkte landje die ergens 'last' van heeft: van reigers, aalscholvers, distels, roofvogels, kraaien, meidoorn, houtduiven, afvallende boombladeren, meeuwen, zingende vogels (echt waar!),... de lijst is nog véél langer. Op één of andere manier heeft iemand er 'last' van en zou men er liefst van al korte metten met maken. Soms is het niet slecht om bij dergelijke onderwerpen eens stil te staan en ze op een andere manier te bekijken.

Onlangs ontvingen we van één van onze leden onderstaande bedenkingen i.v.m. de 'vossenproblematiek'. Ze bieden even een luchtige en andere kijk op de anders eenzijdig negatieve berichtgevingen.

De redactie - CRM

André Van Doorslaer

Al lang lang was ik van plan om voor mijn vereniging, met name de ReynaertWijn en Biergilde vzw, een ludieke column te plegen over hun mascotte, Reynaert de vos. Ik werd daarover wakker geschud door een briefkaart van Vogelbescherming Vlaanderen vzw die een noodkreet lanceerde om een petitie te ondertekenen bestemd voor de

minister van leefmilieu. Onder druk van de jachtlobby en de boerenbond wou die de vossenjacht onbeperkt toelaten. Jaja, ons Joke beseft maar al te goed dat je alleen op die post minister kunt blijven bij de gratie van die bond. Daarom trekken diverse milieuverenigingen aan de alarmbel.

Vanwaar eigenlijk die grote allergie voor de vos? Wel, de schuld ligt in oorsprong eigenlijk bij een monnik, genaamd 'Willem die Madock mackede', en die in de vroege middeleeuwen het dierenepos "Van den vos Reynaerde" schreef. En... daardoor heeft hij - gewild of ongewild - naar analogie met het mensdom de vos en al zijn nakomelingen belast met een soort erfzonde. Want dieren zijn precies als mensen zal de monnik gedacht hebben. Hij heeft allicht inspiratie gevonden in het mensenepos van Adam en Eva, die ons ook opgezadeld hebben met een erfzonde. Alhoewel we de laatste tijd daar niet veel meer van horen, allicht verjaard voor mensen, maar blijkbaar niet voor vossen.

In dat epos heeft hij Reynaert afgeschilderd als een gemene schelm, die het met alle dieren aan de stok kreeg en heeft hij hem daden toegeschreven die - als alles naar waarheid verteld is, inderdaad niet proper zijn.

Om uw geheugen op te frissen, in 't kort het verhaal waardoor de vos ten eeuwigden dage veroemd moet worden, althans volgens het epos.

De koning van de dieren, met name de leeuw Nobel houdt een hofdag waarop alle dieren aanwezig zijn, behalve Reynaert de vos. Hij durft zich niet te vertonen omdat hij te veel op zijn geweten heeft. Elk dier heeft zo zijn klacht: van het hondje Curtoois heeft hij een worst gestolen (Curtoois kwam uit Frankfurt) Cuwaert de haas heeft hij het strot proberen over te bijten, hij hield aan met de vrouw van Isengrim de wolf wat in die tijd zeker

niet door de beugel kon. Maar terwijl Grimbeert de das, die Reinaerts neef is, hem enigszins probeerde vrij te pleiten komt er een rouwstoet aan, geleid door Cantedeer de haan met de dode kip Coppe op de lijkwagen. Deze kip ligt ten andere begraven op het kerkplein van Daknam. Dat alles wordt er te veel aan en men besluit om Reinaart voor het hof te dagen.

Bruun de beer wordt gelast om de vos op te halen, maar hij wordt door Reinaert bedrogen die hem naar een gespleten boom brengt, zogezegd vol honing maar die toe klapt als hij zijn poot erin steekt. Als Tybeert de kater hem moet halen komt die met zijn kop in een strop terecht die door een pastoor opgezet was om de vos te vangen. Als uiteindelijk de vos dan toch aan het hof aankomt wordt hij daar door alle dieren fel beschuldigd en vervolgens ter dood veroordeeld. Bruun, Isegrim en Tybeert moeten de galg gereed maken

om hem op te hangen. Van hun afwezigheid maakt Reinaert gebruik om publiekelijk te biechten. In een schitterende rede weet hij het hele verhaal van zijn misdadige bestaan om te buigen tot een leugenverhaal over een geweldige schat. Onder invloed van de geldzuchtige koningin laat koning Nobel zich lijmen en laat hij de vos vrij op voorwaarde dat die de plaats van de schat aanwijst. Het hele hof doet Reinaert uitgeleide, alleen Belijn de ram en Cuwaart de haas gaan mee tot aan huize Malpertuus, Reinaerts burcht. In zijn huis peuzelt hij, samen met zijn kroost de haas op en stuurt Belijn, die buiten stond te wachten, naar de koning met een tas waarin de kop van Cuwaart steekt.

De consternatie aan het Koninklijke Hof is enorm, maar Reinaert is ondertussen verdwenen naar veiliger oorden. Als je hetgeen Reinaert uitspookte vergelijkt met het bijten in een verboden appel, is dit laatste uiteraard een bagatel.

NR2I 2011

13

Een dode vos die we enkele jaren geleden in het Molsbroek aantroffen. Het dier was terechtgekomen in een zogenaamde vossenstrik en is een langzame en pijnlijke dood gestorven.

NR21 2011

14

Anderzijds, in overweging genomen welke profijten men trekt door het gebruiken van zijn naam en men daar een kosten-baten analyse zou van maken, vraag ik mij af naar waar de balans zou door zou wegen? Is het niet zo dat er in de driehoek Lochristi, Hulst en Beveren ontelbare horeca-bedrijven zijn die door zijn naam te gebruiken grof geld verdienen. Hoeveel restaurants en cafés teren niet op zijn naam. Er is zelfs een Reinaertgalerij. Of iemand die een doctoraatstitel behaald heeft met een studie over de vos. En de talloze verenigingen die zijn naam in hun vaandel dragen: Reinaertkring Daknam, Petanque club Reinaert, Reynaert wijngilde, Reinaertstappers, voetbalclub de vossen,... De Reinaertjagers bestaan bij mijn weten nog niet.

Onlangs perste men ook een cd met verhalen over deze sluwe vos. In Sint Niklaas is er een nieuwe culinaire wandeling: likkebaardend door Sint Niklaas, in het teken van Reynaert de vos.

Vergeet ook niet dat Reinaert zijn nakomelingen reeds verschrikkelijk geleden hebben en nu nog lijden onder de vervolging - genocide als het ware - door het leggen van giftig lokaas en die verschrikkelijke klemmen waarvan er in onze bossen nog regelmatig gevonden worden.

Niet te vergeten is de lijdensweg die deze dieren ondergaan door in een klem langzaam te creperen of door schotwonden een urenlange doodstrijd

foto Wouter Pattyn

voeren terwijl hun jongen ondertussen in hun nest verhongeren.

Dit alles in overweging genomen, kunnen we dan zijn wandaden niet met de mantel der liefde bedekken als hij eens een onachtzame kip te grazen neemt? Moet hij uitgeroeid worden omdat hij in het veld al eens een konijntje of een fazant verschalkt? Jagers schieten er jaarlijks honderden, zoniet duizenden af. Uiteindelijk moet dit inheemse dier ook zijn kroost te eten geven. Moet de vos daarvoor vogelvrij verklaard worden en het ganse jaar door bejaagd worden?

Ons besluit moet zijn: **NEEN** dit verdient hij niet; geen uitroeiing van de vos!

Steun de natuur in onze streek met een gift!

Onze natuur heeft jouw steun meer dan ooit nodig

Vzw Durme is één van de organisaties die erkend zijn door de Federale Overheidsdienst Financiën en zo fiscale attesten kan uitreiken. Wanneer u onze projecten wenst te steunen door middel van een gift, dan ontvangt u van ons een fiscaal attest. Dit kan u dan bij uw volgende belastingaangifte voegen en dit levert u een belastingvoordeel op.

Opgelet! Vanaf dit jaar moet het totale bedrag van uw gift minstens €40 per kalenderjaar bedragen in aanvulling op uw ledenbijdrage.

De natuur in onze streek heeft jouw hulp nodig!

Struweeltjes

Struweeltjes is een rubriek met allerlei interessante, opvallende of gewoonweg leuke natuurnieuwsjes uit onze regio. Heb je zelf zo'n nieuwtje, speel het dan gauw door naar de redactie!

Handen uit de mouwen voor de vogels

Vzw Durme afdeling Sint-Niklaas – Sinaai hing op 29 januari tijdens een werkdag een 30-tal nestkastjes verspreid in de bossen van de Fondatie op. Door de inzet van 8 vrijwilligers was de klus snel geklaard en kon iedereen nog wat napraten bij een kop warme soep.

Alle nestkastjes werden genummerd en op een kaart van de Fondatie aangegeven. De komende jaren zullen de broedgevallen opgevolgd worden.

Hopelijk wordt onze moeite ruimschoots beloond door een groot aantal bewoners. We koesteren de stille hoop om er een kuifmees te kunnen huisvesten. Bij succes wordt dit verhaal zeker vervolgd.

Dank ook aan de leerlingen van het Scheppersinstituut van Wetteren die de nestkastjes maakten!

Tommy Vercauteren

Openlucht tentoonstelling Donkmeer

Dit jaar loopt er van april tot september 2011 rond het Donkmeer in Berlare een openlucht tentoonstelling van drie lokale kunstenaars.

Karel Cornelis, Peter Verbeeren en Joris Van Peteghem vertegenwoordigen elk een generatie en trachten met de tentoonstelling verandering te brengen in een omgeving die iedereen kent.

Op een traject van 2,5 km zijn er verschillende beelden en installaties opgesteld te land, te water en in de lucht.

De tentoonstelling draagt de naam

51°02'00"N - 03°58'00"E duidend op de breedte- en lengtegraad van het Donkmeer. Meer informatie op www.berlare.be

NR2 | 2011

15

Thomas Van Lancker

Zichtbare natuur

Vzw Durme kan door de inzet en steun van zijn leden en vrijwilligers ondertussen al meer dan 375 ha natuur in de regio beheren. Voor heel wat mensen en de lokale overheden is het ondertussen niet meer zo duidelijk waar die 375 ha nu verspreid liggen.

Binnenkort zal vzw Durme op alle percelen van de natuurreservaten die al in beheer zijn, kleine logobordjes ophangen.

Zo kan iedereen zien welke stukken in natuurbeheer zijn, zonder dat het landschap en het uitzicht verstoord worden. De bordjes vermelden eveneens onze contactgegevens, zodat iedereen ons makkelijk kan contacteren. Dat kan gaan van een unieke waarneming tot een klacht.

Vergeet dus niet dit voorjaar er op uit te trekken in een van onze 12 reservaten!

Op onze website staan ondertussen enkele wandelkaartjes van natuurreservaten: het Molsbroek, De Eenbes, De Linie, De Fondatie van Boudelo en De Scheldebrouwen. Printen dus en wandelen maar!

Heleentje De Brauwer

NR212011

16

Zeldzame loopkever gevonden in het Bulbierbroek

Op 2 april 2010 trof Agnes Van Grimberge aan de rand van een groot rietveld in het Bulbierbroek, een deelgebied van ons natuurreservaat de Durmemeersen, de vochtminnende loopkever (*Paradromius Longiseps*) aan).

Foto H. Henderickx

Het betreft een rode lijst soort die opvallend, in Vlaanderen enkel bekend is van de brakwaterschorren langs de Zeeschelde. Nog maar eens een bewijs hoe het reservaat de Durmemeersen met zijn getijdendurme, nochtans 100 km landinwaarts gelegen, ecologisch verbonden is met het maritieme biotoop van de Zeeschelde.

Kristof Scheldeman

Een vroege dotterbloem

Tijdens een veldbezoek in de Lokerse Moervaartmeersen op 17 februari was de verbazing groot toen we al het eerste bloeiend exemplaar van dotterbloem van dit jaar konden waarnemen! De lente leek dit jaar wel heel vroeg begonnen.

Dotterbloem (*Caltha palustris*) is de eerste moerasplant die bloeit. Deze heldergele bloem (dotter verwijst naar het woord *dooier*, wat samenhangt met de intens gele kleur) bloeit normaal gezien van half maart t.e.m. juni en soms een tweede keer in de nazomer. Een waarneming half februari is dus redelijk vroeg, maar toch niet uitzonderlijk!

Dotterbloemen groeien het liefst op plaatsen waar zuurstofrijk water aan de oppervlakte komt en op min of meer voedselrijke, maar weinig bemeste gronden. Je vindt ze voornamelijk terug langs waterkanten, in gras- en rietlanden, moerasbossen, brongebieden en vaak op plaatsen met ijzerhoudend kwelwater. Gezien de standplaats gebeurt de zaadverspreiding via het water waar de rijpe vruchten op blijven drijven.

Vroeger waren dotterbloemhooilanden alom aanwezig in ons weidelandschap, maar door de ontwatering, vermesting, verzuring en het gebrek aan zuiver water zijn die teruggedrongen tot reservaatpercelen.

Dotterbloemhooilanden eisen een nauwgezet uitgevoerd beheer. De botanisch best ontwikkelde voorbeelden binnen onze reservaten kan je vinden in de Buylaers, de Lokerse Moervaartmeersen, de Durmemeersen en in de veengraslanden van de Reservaatzone Donkmeer.

Thomas Van Lancker

Bovenverdieping bezoekerscentrum Molsbroek vernieuwd

In de week van 28 maart vond je het educatief personeel van vzw Durme niet zo vaak achter hun computer... maar met schuurmachine of verfborstel in de hand in het bezoekerscentrum! Na de renovatie van de gelijkvloers van de permanente tentoonstelling twee jaar geleden, werd ook nu het deel op zolder vernieuwd en in huisstijl aantrekkelijker gemaakt.

In dit stuk van de tentoonstelling kom je alles te weten over de geschiedenis van het landschap en kan je allerlei bodemvondsten uit de nabije omgeving zien. Zo zijn er zelfs fossielen van mammoeten en walvissen te zien! Ook vind je op de zoldertentoonstelling extra info over vogels, zo is er een hele schedelcollectie, en werd er een panoramapunt gemaakt. Daar heb je niet alleen een prachtig overzicht over de moerasvlakte, maar vind je nu ook info over de fauna en flora die er te zien zijn. Zeker de moeite waard om eens te komen kijken!

Marieke De Vos

Visjes vieren Nieuwjaar in de Hemelse Rij

Enkele dagen na Nieuwjaar ontvingen we een mailtje van conservator Eddy Copers dat er in enkele grachten in de Hemelse Rij (reservaatzone Donkmeer) vele duizenden visjes samentroepen.

Op de bijbehorende foto's zag je inderdaad massa's kleine visjes – vermoedelijk groten-deels blankvoorn - die naar lucht aan het hap-pen waren.

Misschien zorgde één of ander natuurlijk proces voor een tijdelijke vermindering van het zuurstof in het water, want in principe vindt er daar geen instroom van vervuild water plaats.

foto Eddy Copers

We weten al lang dat het grachtenstelsel in de Hemelse Rij een functie als kraamkamer voor kleine visjes vervult, maar nu was dat plots heel duidelijk zichtbaar. De voorbije jaren hebben we daar diverse ingrepen gedaan om de kraamkamerfunctie te versterken.

Steeds meer zien we daar nu de positieve gevolgen van, want ook een andere opmerkelijke gast had dit schouwspel al in de gaten! Eddy Copers 'betrapte' daar toen ook een roerdomp die menig visje probeerde te verschalken.

Michaël Crapoen

Knotwerk in de reservaten

Knotwilgen - iedereen kent ze wel - verdwijnen steeds meer uit ons landschap. En dat is jammer. Want de knoesten, de grove schors en de gaten van de knotwilg vormen een ideale plek voor vlinders, vogels en vleermuizen om zich te verschuilen. Al eens een wilde eend zien broeden in een knotboom? Super gewoon!

Regionaal Landschap Schelde - Durme (RLSD) en vzw Durme zetten zich in om de knotwilgen te beschermen. RLSD richtte zo voor het tweede jaar op rij een houtzoekers-databank op: mensen die gratis knothout willen, worden in contact gebracht met aanbieders van knothout. En dat werkt! Ook in de reservaten van vzw Durme.

Patrick De Brauwer en Marcel De Vriendt, twee conservators van de relictten de 'Zure Gavers' in Zele en de 'Hekkenhoek' in Grembergen, zijn alvast zeer tevreden: 'Alle houtzoekers kregen een goede opleiding van het Regionaal Landschap en leverden daardoor prima werk. In totaal zullen er deze winter zo'n 20 mensen actief geweest zijn in deze twee reservaten. De resultaten van de knotwerken kan je komen bewonderen op een begeleide wandeling op zondag 26 juni (zie activiteitenkalender).

NR2 | 2011

Jan Maertens, projectmedewerker landschapen van het RLSD, is nog meer tevreden. Hij zag het aantal te knotten bomen toenemen van ongeveer 530 bomen, het eerste jaar, naar een 1100 bomen deze winter.

NR21 2011

18

Ook in verschillende andere reservaten van vzw Durme die buiten het werkingsgebied van het Regionaal Landschap vallen, werden heel wat knotbomen geknot.

Heleentje De Brauwer

Dode ooievaar in De Buylaers

Op dinsdag 8 februari vonden de terreinwerkers van vzw Durme een pas gestorven Ooievaar in de Buylaers in Lokeren. Het dier moet slechts een halfuurtje daarvoor gestorven zijn want daarvoor was er op het bewuste perceel niets te zien. Waarschijnlijk is zij ergens tegen gevlogen of heeft hij een zware val gemaakt omdat het beest zware interne letsels had.

De vogel was ongeringd en daarom is het niet te achterhalen waar het onfortuinlijke dier vandaan kwam. Door de snavel op te meten konden we wel achterhalen dat het een vrouwtje was. Die hebben namelijk een kortere snavel dan de mannetjes.

Het dier had zware interne verwondingen opgelopen en had zo geen schijn van kans om dit ongeval te overleven.

Goed nieuws is er dan weer van de ooievaars die reeds enkele jaren in de Eendenkooi van Reservaatzone Donkmeer (Berlare) broedden. Zij zijn momenteel in blijde verwachting en daar zal de spreekwoordelijke 'ooievaar' dan ook dra langskomen!

Michaël Crapoen

Nieuwe terreinmedewerker

Sedert 1 november 2010 is Dylan Meersman werkzaam als halftijdse werkracht bij de terreinploeg van vzw Durme. Dylan heeft het afgelopen jaar al stage bij ons gelopen en kan nu als pas afgestudeerde - mede dankzij een subsidieproject van de Vlaamse Gemeenschap - bij ons aan de slag.

Aangezien vzw Durme steeds meer oppervlakte natuur in beheer krijgt, kunnen we een alvast een bijkomende enthousiaste terreinwerker goed gebruiken.

Welkom Dylan !

Het vzw Durme-team

Nieuw lees-, wandel- en kleurboekje van Patjoepelke

Natuurbeleving op kaboutermaat

Na de inhuldiging van een kabouterbeeldje en een kabouterfeest in het Molsbroek ter gelegenheid van de 100e verjaardag van de Lokerse sprookjes- en verhalenschrijfster Yvonne Waegemans, liet vzw Durme nu ook een leesboekje en een **wandel- en kleurboekje van Patjoepelke** van de pers rollen!

NR2 | 2011

19

Voor het leesboekje zijn 7 verhalen geselecteerd die een link hebben met de Molsbergen of het Molsbroek. Zonder aan de charme en het karakter van de verhalen te raken, werden ze aangepast aan het huidige Nederlands, maar de originele tekeningen van Frans Plincke, alias Faplincke werden gebruikt.

Naast het leesboekje werd ook een wandelgids voor gezinnen met kleuters en jonge kinderen gemaakt. In die gids neemt Patjoepelke je mee op/voor een korte tocht (2 km) in het Molsbroek en toont hij zijn favoriete plekjes en wat daar allemaal te beleven valt. In het midden van het boekje zit een kaart met de plattegrond van de wandelroute; figuurtjes op de kaart verwijzen naar het verhaal.

Ouders of grootouders kunnen tijdens de wandeling de tekst aan de kinderen voorlezen. Zo worden zij aangespoord om allerlei diertjes te zoeken of om bepaalde dingen extra te bekijken! Als extraatje zitten er ook enkele kleurplaten in het boekje. Die werden gemaakt door Wendy Vrijdag, die ook meehielp met het schrijven van de tekst.

Het wandel- en kleurboekje is te koop in het bezoekerscentrum Molsbroek voor 4 euro, het leesboekje voor 7 euro. Samen zijn ze als pakket te verkrijgen voor 10 euro.

Wil je liever op stap met een gids? Dat kan ook!

De 'Familiewandeling Patjoepelke' bedraagt 5 euro per persoon (met een minimum van 50 euro). De begeleide wandeling, een basisconsumptie, een uniek leesboek per groep, het wandel- en kleurboek voor elk kind tot 12 jaar en een basisconsumptie zijn inbegrepen.

Ideaal voor een gezellige familienamiddag!

Meer info? Maja De Cock,
Maja.decock@vzwdurme.be
of 09 348 30 20.

Het werk van mijn vader in het Molsbroek

Een zucht naar vroeger

NR212011

20

Nazaire Poppe (°1933), ooit viswachter en beëdigd wachter van het Molsbroek, heeft een rijk verleden en een levendige herinnering aan dit bijzondere gebied. Hij en zijn familie zijn immers al decennialang verbonden met het Molsbroek en dat er ondertussen al heel wat dingen veranderden is dan ook logisch. Daarom schreef hij volgend artikelje, waarbij het de bedoeling is om een stukje van de vroegere sfeer van dit gebied weer te geven.

De redactie - CRM

Nazaire Poppe

Mijn vader Alfons Poppe

Tijdens de oorlogsjaren 1940-45 was hij te werk gesteld in de fabriek van Arthur Ohrems

op de Oude Bruglaan in Lokeren waar nu de huidige slachterij staat.

Zijn taak bestond in het stoken van 'blekerij' en terzelfdertijd stond hij ook in voor de bediening van een getijdensluis aan de Durme. Tijdens het verven en bleken van katoen werd via enkele buizen onder de Oude Bruglaan het vuile spoelwater afgevoerd naar de Bleekmeersstraat om zo in de Buylaers terecht te komen. Bij het sluiten van de fabriek werd het gebouw nog even gebruikt om soep te maken voor de armere mensen van Lokeren. Toen noemde men dit 'winterhulp'.

Na de oorlog kreeg mijn vader werk als sluiswachter in het toenmalige Molsbroek. Dat was een volledige dagtaak: 52 uur per week!

Bij het sluiten van de fabriek werd het gebouw nog even gebruikt om soep te maken voor de armere mensen van Lokeren.

Foto Nazaire Poppe

Net als zijn vader heeft ook Nazaire Poppe een rijk verleden in het Molsbroek. Hier is hij bijvoorbeeld te zien als beëdigd wachter en viswachter.

Zijn taak bestond in het bedienen van 7 sluizen op de Durmedijk en 3 sluizen op de Waasmunsterbaan en de Oude Bruglaan. Verder moest hij daar ook de rijwegen herstellen, de grachten onderhouden en bijvoorbeeld de uitbundig groeiende lisdodde maaien. De plantenresten moest hij dan maar met een mesthaak op het droge zien te krijgen, want anders stremden die de afvoer van het water naar de Durme.

De plantenresten zette hij op karakteristieke hooistapels - in die tijd bekend als 'ruiters' - om te drogen. Die ruiters bestonden uit houten palen en hadden min of meer de vorm van een wigwam. Wanneer het plantenmateriaal voldoende droog was, konden de landbouwers het makkelijk afvoeren en als veevoer gebruiken.

Die 'ruiters' gaven het landschap een prachtig uitzicht bij het frisse groen. Een prachtig gezicht dat je nu helaas nergens meer ziet.

Beheer van het Molsbroek

Voor een goede afvoer van het water was het verwijderen van planten uiteraard niet genoeg. Zo moest hij ook de grachten en sloten in het Molsbroek ontmodderen.

De modder werd open gespreid over de singels (kleine percelen, nvdr) en bleef daar liggen tot het jonge gras erdoor kwam piepen en de modder terug gefixeerd werd. Dat noemde men grasetting.

NR2 | 2011

21

Met Sint-Pieter en Sint-Paul (28 en 29 juni) werden alle sluizen terug geopend totdat het voedselrijke Durmewater alle singels weer overstroomd had. De modder kon dan ook niet meer uitspoelen naar de grachten en sloten.

Tijdens die periode konden de peurders (vissers die met een speciale techniek op paling vissen, nvdr) ook makkelijk een emmertje paling vangen. Je zag ze soms wel met zijn vijftigen op hetzelfde moment vissen! In het Molsbroek werd er redelijk wat vlas geteeld en op de buitenste grachten van het Molsbroek werd al het vlas geroot (laten 'rotten' van vlas om de vezels soepeler te maken). Maar ook schapenwol waste men hier in water. Voor al die bewerkingen hield men het waterpeil laag genoeg.

De 76 landbouwers die in het Molsbroek een eigendom hadden liggen, betaalden per oppervlakte een bepaalde som aan de dijkgraaf. Uit die inning kreeg mijn vader ook z'n loon betaald.

Ook in die vervlogen tijden was het Molsbroek al prachtig om te zien. Ikzelf kende toen ook iedere landbouwer die er actief was, want met geen stokken was ik uit dat unieke gebied te houden.

Tijdens de schoolvakanties hielp ik de koeien te 'wachten' (hoeden) of bracht ik m'n vader zijn eten en drinken.

Workshops Natuurschilderen

Ook dit jaar organiseert vzw Durme samen met lerares **Teresa De Smet** verschillende activiteiten rond 'natuurschilderen' in de streek van Durme, Moervaart en Schelde. Zo kunnen geïnteresseerden zich opnieuw inschrijven voor de Durme & Schelde-workshop in Hamme, de workshop in de Gaume-streek en de driedaagse vakantiecursus in Zele.

Het aanbod is dit jaar **verder uitgebreid** met workshops in Lokeren, Stekene en Wetteren, met de medewerking van Vorming Plus.

Meer info over deze workshops op www.vzwdurme.be en op www.vormingplus.be/waas-en-dender

Scheldehappening varen - fietsen - wandelen

De 2de editie van de Scheldehappening op **Paasmaandag 25 april** laat u al varend, fietsend en wandelend met volle teugen de natuurpracht van de Schelde en het Scheldeland beleven.

Met de actieve medewerking van de Scheldegemeenten, de toeristische instanties en tal van natuurverenigingen en met de steun van de betrokken provincies en de Vlaamse overheid bieden Scaldisnet, Boottochten Scheldeland en Scheldegids een rijk gevuld en gevarieerd programma aan, waarvan Rivertours de nautische coördinatie verzorgt.

Ter gelegenheid van deze Scheldehappening is de toegang tot de vele bezienswaardigheden uit het programma gratis, net zoals de deelname aan de begeleide wandel- en fietstochten.

Op 8 locaties kan u voor 1 euro volop genieten van een gegidste boottocht op de Schelde of de Rupel.

Vzw Durme heeft een stand in Temse op de Wilfordkaai en verzorgt een grutto-wandeling in de Scheldebroeken.

Grutto-wandeling

Een wandeling met aandacht voor weidevogels als de grutto, broedvogel van de Scheldebroeken. Na de wandeling kan je iets drinken in het Veerhuis.

Afspraak: 8 uur aan het veer Berlare - Appels (kant Berlare).

Info: Rudi Van Onderbergen, 0478 49 87 86.

Vogelnieuws

www.durmevallei.be

Joris Everaert

Deze waarnemingsrubriek – verzorgd door de Vogelwerkgroep Durmevallei – behandelt het voorkomen van bijzondere en zeldzame soorten in de Durmevallei en omgeving, en beslaat de periode **december 2010 tot februari 2011**. Waarnemers worden verzocht hun waarnemingen zelf in te voeren in de online database www.waarnemingen.be (meer info daarover op onze website www.durmevallei.be) waarbinnen de Vogelwerkgroep Durmevallei een werkgroep-scherm heeft met enkel weergave van de waarnemingen uit onze regio, en direct te consulteren via onze website met “recente waarnemingen”, zie www.durmevallei.be/waarnemingen.htm

Tijdens de hele winterperiode werd de **roerdomp** regelmatig waargenomen in het Molsbroek in Lokeren, de Hamputten in Waasmunster, de Reservaatzone Donkmeer en de Hemelse Rij in Berlare. Individuele waarnemingen van die geheimzinnige reiger waren er ook aan De Linie in Eksaarde en in het Berlarebroek te Berlare.

Pleisterende **grote zilvereigers** (1-3 vogels) werden gezien in Berlare (Maaidonk, Berlarebroek), Lokeren (Molsbroek, Calaigne, De Linie, Lokerse Moervaartmeersen, Oudenbos), Sint-Niklaas (Moervaartmeersen, Gouden Leeuw, Papelaar), Waasmunster (Hamputten, Durmemeersen), Hamme (Klein en Groot Broek), Grembergen en in Berlare (Reservaatzone Donkmeer, Polsmeezen, Hemelse Rij, Scheldebroeken).

Ooievaars werden regelmatig waargenomen in Lokeren en Berlare (telkens 1-3 vogels). Een grotere groep van 12 vogels vloog op 13 februari over het Berlarebroek.

De **heilige ibis** was tot begin februari nog regelmatig te bewonderen in het Molsbroek. NR2 | 2011
23

Van 12 tot 16 januari pleisterde daar ook een zeldzame wilde zwaan. Een overvliegende wilde zwaan werd op 27 januari waargenomen langs de E17 in Waasmunster.

Twee **toendrarietganzen** zaten op 4 en 5 januari in het Molsbroek.

Tijdens de watervogeltellingen werden van enkele eendensoorten de volgende maximum-aantallen vastgesteld.

Smient: Nieuwdonk Berlare (2540), Reservaatzone Donkmeer (456), Molsbroek-Hamputten (min. 80). **Krakeend:** Reservaatzone Donkmeer (82), Molsbroek (72). **Wintertaling:** Durmemonding Hamme (296), Hamputten (85), Molsbroek (min. 60). **Wilde Eend:** Molsbroek (min. 2270), Reservaatzone Donkmeer (min. 965). **Pijlstaart:** Molsbroek-Hamputten (9), Reservaatzone Donkmeer (4). **Slobeend:**

nonnetje

foto Joris Everaert

NR212011

24

Reservaatzone Donkmeer (280), Molsbroek (min. 181).

Tafeleend: Hamputten (113), Reservaatzone Donkmeer (36). **Kuifeend:** Hamputten (182), De Ster Sint-Niklaas (100), Reservaatzone Donkmeer (52). Vanaf eind januari werd het mannetje **witooggeend** weer waargenomen op de Hamputten. Telkens één **brilduiker** pleisterde op 19 januari aan De Ster, op 8 januari en 27 februari in de Hamputten, van 4-15 januari op de Nieuwdonk en op 9 februari in de Scheldemeersen in Zele. Op de Hamputten waren in de hele winterperiode 1-5 **nonnetjes** aanwezig, alsook regelmatig 1-5 grote **zaagbekken**. Af en toe pleisterden deze grote zaagbekken ook in het naastliggende Molsbroek. Van 26 december tot 4 januari was een nonnetje afwisselend aanwezig op de Nieuwdonk en Reservaatzone Donkmeer. Een zeldzame verschijning van een overtrekkende **rode wouw** was er op 25 februari aan het Lippensbroek te Hamme en op 27 februari over Elversele bij Temse. Een zeer zeldzame

ruigpootbuizerd vloog op 27 februari ook over de Heikant in Zele. Waarnemingen van de **blauwe kiekendief** werden verricht in Lokeren (De Linie, Eksaarde dorp, Oudenbos, Molsbroek), Sint-Niklaas (Clementwijk), Waasmunster (Durmemeersen), Hamme (De Plaat), en Zele-Berlare (Scheldebroeken, Overmere).

Een **havik** vloog op 5 januari over Hamme. Het **smelleken** kon op 27 december waargenomen worden in de Scheldebroeken.

Twee **slechtvalken** waren op 9 januari ter plaatse in de Buylaersmeersen in Lokeren en overvliegende vogels werden gemeld op 30 januari (1) aan de Nieuwdonk, en op 27 februari (2) in Overmere. Een groep van 35 **kraanvogels** kwam op 1 december over Lammeken bij Lokeren en 1 overvliegende vogel werd op 15 december gemeld in Tielrode.

Op 26 en 27 februari werd al een **grutto** waargenomen in het Molsbroek.

Grotere groepen van de **wulp** zijn waargenomen op 4 januari in de Kwakkelhoek in Sint-

brilduiker

foto Joris Everaert

kraanvogel

foto Ludo Goossens

Niklaas (35), op 10 januari in het Molsbroek (12) en op 11 januari in de Kammershoek in Zele (30).

Een **pontische meeuw** kon op 1 januari met zekerheid gedetermineerd worden op de Hamputten. Op 27 februari werden al 5 **zwartkopmeeuwen** waargenomen in de kokmeeuwenkolonie van het Molsbroek.

Telkens 1 kleine **bonte specht** kon op 9 januari en 3 februari gezien worden in de Polsmeeusen in Berlare, op 3 en 25 februari in de Reservaatzone Donkmeer en Hemelse Rij, op 13 februari in de Heidemeersen in Berlare en op 20 februari in de enclave langs het Molsbroek.

Op 25 december pleisterden 6 **boomleeuweriken** in de Heidemeersen en op 29 december waren ook 8 vogels aanwezig in Grembergen.

De **grote gele kwikstaart** werd gedurende de winter op enkele vaste plaatsen waargenomen in Lokeren, Waasmunster, Belsele, Zele en Berlare.

Een zeldzame **pestvogel** pleisterde op 17 december aan de rand van de Daknamse bossen in Lokeren. Eind december werd ook een pestvogel (mogelijk dezelfde) gezien aan de Rozen in Lokeren en op 7 januari zaten 2 vogels in Grembergen. Grotere groepen van de **kramsvogel** werden in december en januari vastgesteld aan de Oudenbos (ca. 300), in

de Scheldebreeken (ca. 300) en in Katte in Lokeren (ca. 500).

Er waren deze winter relatief veel waarnemingen van de zeldzame **witkopstaartmezen** in Vlaanderen. Ook in onze regio werd de soort met zekerheid gezien op 13 februari langs de Hamputten.

Een **Europese kanarie** foerageerde op 8 december in Zele.

Grotere groepen van de **sijs** werden vastgesteld op 7 december (ca. 300) in Daknam, op 22 december (150) in Waasmunster, op 13 januari (250) in het Molsbroek, op 27 januari (110) in De Linie en op 20 februari (120) aan Eksaarde dorp. Roepende **barmsijzen** werden gehoord op 6 januari in de Reservaatzone Donkmeer, op 22 januari (enkel vogels) aan de Hemelse Rij en op 3 februari in de Sombeekse meersen in Waasmunster.

Een groep van ten minste 12 **kruisbekken** zat op 12 december in De Linie, en op 7 januari werden 7 pleisterende vogels waargenomen in de Reservaatzone Donkmeer. **Appelvinken** tenslotte werden op 4 januari en 8 februari gemeld aan het Molsbroek, op 2 en 23 januari aan de Nieuwdonk (tot 2 pleisterend), op 24 januari in de Reservaatzone Donkmeer en op 2 februari in het Park Ter Beuken in Lokeren.

De lijst van alle waarnemers kan je terugvinden via www.durmevallei.be

rode wouw

foto Joris Everaert

NR2 I 2011

Activiteitenkalender april - juni 2011

VRIJ 08, ZAT 09 & ZON 10 APRIL

3-daagse workshop Natuurschilderen

NR21 2011

26

I.s.m. Vorming Plus.

Breng jezelf op een artistieke manier dichterbij de natuur.

Zie ook D&S 1/2011 en pagina 22 in dit tijdschrift.

Afspraak: Stekene

Vrij 08/04 van 18.30 tot 21.00 uur (schemer)

Zat 09/04 van 09.30 tot 12.30 uur en van 13.30 tot 16.00 uur.

Zon 10/04 van 06.30 tot 12.00 uur (ochtend)

Info: Teresa De Smet, 09 228 99 05 of 0478 23 46 07, teresa.de.smet@telenet.be

Meer info: op www.vormingplus.be/waas-ender. Inschrijven is noodzakelijk!

DONDERDAG 14 APRIL

De evolutie van het Durmelandschap

I.s.m. Ons Streven.

Spreekster Ilke Werbrouck neemt ons mee in de Durmevallei en toont ons de evolutie van het landschap sinds het begin van de 20ste eeuw. Ze maakte haar scriptie aan de hand van interviews, iconografie, kaarten en literatuur en behaalde daarmee de graad van Licentiaat in de Geografie (Academiejaar 2005 - 2006).

Deze infoavond wordt gestoffeerd met een mooie reeks foto's, die situaties uit het verleden vergelijken met die van nu.

Afspraak: 20.00uur in schapenbedrijf 'De Wollebol', Hogenakkerstraat 101 in Tielrode (Temse).

De toegang is gratis!

ZATERDAG 16 APRIL

Elvira-wandeling

Een gastronomische wandeling met een feestelijk accent.

Op het programma staat om 9 uur een ontbijtbuffet. Van 10 uur tot 13 uur volgt een wandeling begeleid door een vzw Durme-gids met onderweg een stopplaats voor soep en na de wandeling een overheerlijk middagmaal.

Info: Restaurant Elvira, Donkiaan 255 in Berlare, 09 367 06 82 of 0477 79 02 46.

Opgelet inschrijven is noodzakelijk!

ZONDAG 17 APRIL

Wandeling tussen bron en broek

I.s.m. Ons Streven.

Een wandeling over en tussen de typische voorjaarsvegetatie van Elversele broek, 't Klein Broek, 't Kautrilleken en de Rotten.

Afspraak: 14.15 uur aan de kerk in de Dorpsstraat in Elversele.

Info: Heleentje De Brauwer, 09 348 30 20 of heleentje.debrauwer@vzwdurme.be.

ZONDAG 24 APRIL

Dag van de Aarde i.s.m. Berlare

Een wandeling met aandacht voor duurzame ruimtelijke ordening in de omgeving van het Donkmeer.

Afspraak: 14.30 uur aan het museum Donkmeer.

Info: Thomas Van Lancker, 09 348 30 20 of thomas.vanlancker@vzwdurme.be

MAANDAG 25 APRIL

Scheldehappening

Zie ook pagina 22 in dit tijdschrift!
De 2de editie van de Scheldehappening op paasmaandag 25 april laat u al varend, fietsend en wandelend met volle teugen de natuurschone omgeving van de Schelde en het Scheldeland beleven.

We organiseren dan een grutto-wandeling!

Afspraak: 8 uur aan het veer Berlare - Appels (kant Berlare).

Info: Rudi Van Onderbergen, 0478 49 87 86.

ZATERDAG 30 APRIL

Kruidencursus - les I

Zie ook pagina 05 in dit tijdschrift.
Na het succes van de kruidencursus vorig jaar organiseren we dit jaar een tweede cursus o.l.v. Vera Vanhouwe, Patrick De Brauwer en Karina De Vriese. Tijdens de eerste twee lessen op 30 april en 7 mei starten we met een uurtje theorie en trekken we daarna naar buiten voor een kruidenwandeling.

Afspraak: bezoekerscentrum Molsbroek van 14.00 uur tot 17.00 uur.

Inschrijven: leden van vzw Durme betalen 15 euro voor heel de cursus, niet-leden 22 euro (incl. syllabus).

Info: Meld je eerst aan bij Marieke De Vos, 09 348 30 20 of marieke.devos@vzwdurme.be.

ZATERDAG 30 APRIL

Workshop Natuurschilderen

I.s.m. Vorming Plus. Zie ook pagina 22 in dit blad. Breng jezelf op een artistieke manier dicht bij de natuur.

Afspraak: bezoekerscentrum Molsbroek van 14.30 uur tot 17.30 uur.

Info: Teresa De Smet, 09 228 99 05 of 0478 23 46 07, teresa.de.smet@telenet.be,

Meer info: op www.vormingplus.be/waas-endender.

Inschrijven is noodzakelijk!

ZONDAG 01 MEI

Vroege vogel-wandeling in de Fondatie

In natuurreservaat De Fondatie van Boudelo broeden heel wat vogels, vaak goed verscholen tussen blad en boom. Het beste moment van de dag om ze te horen is 's ochtends vroeg. Als in een muziekstuk beginnen enkele vogels te zingen; een uurtje later mondt het uit in een climax.

Voeg daarbij het steeds veranderende licht, onbekende geuren en je hebt de nodige ingrediënten voor een vroege (verfrissende) ochtendwandeling. Wie weet, laat ook de nachtegaal zijn prachtige gezang horen!

Afspraak: 05uur aan de kruising van de Weimanstraat en de Liniedreef in Sinaai.

Info: Paul Vercauteren, 03 772 35 38

NR2 | 2011

27

ZONDAG 01 MEI

Natuurwandeling in het Molsbroek

Het Molsbroek op z'n mooist!

Tijdens deze maanden kan je optimaal meegenieten van dit natuurgebied. Alle dieren zijn druk in de weer met het grootbrengen van hun kroost en ook veel planten zijn op z'n fleurigst.

Afspraak: 14.30 uur in het bezoekerscentrum Molsbroek.

Info: Michaël Crapoen, 09 348 30 20 of bij conservator André Verstraeten, 09 348 18 59

MAANDAG 02, 09, 16, 23 EN 30 MEI

Workshop Natuurschilderen

I.s.m. Vorming Plus. Zie ook pagina 22 in dit blad. Breng jezelf op een artistieke manier dicht bij de natuur. Deze workshops gaan door in Wetteren

Afspraak: Wetteren van 19.00 - 21.30 uur.

Info: Teresa De Smet, 09 228 99 05 of 0478 23 46 07, teresa.de.smet@telenet.be.

Meer info: op www.vormingplus.be/waas-endender.

Inschrijven is noodzakelijk!

DINSDAG 03, 10, 17, 24 EN 30 MEI

Workshop Natuurschilderen

i.s.m. Academie voor beeldende kunsten van Hamme. Zie ook pagina 22 in dit blad.

Breng jezelf op een artistieke manier dicht bij de natuur. Deze workshops gaan door in Hamme

Afspraak: Hamme telkens van 13.15 uur tot 16.30 uur.

Info: Teresa De Smet, 09 228 99 05 of 0478 23 46 07 of teresa.de.smet@telenet.be.

VRIJDAG 06 MEI

Stilleven

Volg de gids op zoek naar stilte in de Reservaatzone Donkmeer in Berlare. In dit gebied kan je de stilte nog vaak ervaren en overheersen de natuurlijke geluiden. Een verademing in deze drukke tijden.

Afspraak: 19.30 uur aan de Scheve Villa (www.schevevilla.be).

Meebrengen: laarzen en een eigen zitje.

Info: Marleen De Vos, 052 42 54 86.

ZATERDAG 07 MEI

Kruidencursus - les 2

Zie ook pagina 05 in dit tijdschrift.

Tijdens deze tweede les starten we met een uurtje theorie en trekken we daarna naar buiten voor een kruidenwandeling.

Afspraak: bezoekerscentrum Molsbroek van 14.00 uur tot 17.00 uur.

Inschrijven: leden van vzw Durme betalen 15 euro voor heel de cursus, niet-leden 22 euro (incl. syllabus).

Info: Meld je eerst aan bij Marieke De Vos, 09 348 30 20 of marieke.devos@vzwdurme.be.

foto René Janssen

ZATERDAG 07, 14 & 21 MEI

Workshop Natuurschilderen

i.s.m. Vorming Plus. Zie ook pagina 22 in dit blad. Ontspannen schilderen en ondertussen genieten van de prachtige natuur.

Afspraak: bezoekerscentrum Molsbroek van 14.30 uur tot 17.30 uur.

Info: Teresa De Smet, 09 228 99 05 of 0478 23 46 07, teresa.de.smet@telenet.be,

Meer info: op www.vormingplus.be/waas-en-dender. Inschrijven is noodzakelijk!

ZONDAG 08 MEI

Lentewandeling in de Eenbes en Etbos

Samen met natuurgids Lou maak je tijdens een wandeling langs het Etbos en natuurreservaat de Eenbes kennis met de typische voorjaarsflora en -fauna.

Afspraak: 14 uur aan de Etboshoeve (Terwesttrangel/Etbos in Moerbeke-Waas).

Meer info: Lou Roelandt, 0494 82 63 26, lou.roelandt@skynet.be.

WOENSDAG 11 MEI

Natuurfotografiecursus - theorieles I

Zie ook pagina 09 in dit tijdschrift!

Afspraak: bezoekerscentrum Molsbroek van 19.30 uur tot 22.30 uur.

Inschrijven: meld je eerst aan bij Marieke De Vos, marieke.devos@vzwdurme.be of 09 348 30 20.

Betaal vervolgens 85 euro (leden) of 96 euro (niet-leden) (prijs incl. syllabus in kleur van ca. 90 pagina's) op rekeningnummer:

001-2299900-09 met vermelding 'Natuurfotografie + naam'.

DONDERDAG 12 MEI

Broedvogelinventarisatie Donkmeer

Op deze donderdag gaan we op zoek naar de broedvogels van de Reservaatzone Donkmeer.

NR2 I 2011

29

We noteren de soorten en hoeveel vogels er van iedere soort te horen/zien zijn.

Afspraak: 19 uur aan de houten chalet bij ingang Nieuwdonk.

Meebrengen: laarzen zijn nodig!

Info: Jan Maertens, 0478 76 55 49.

ZATERDAG 14 MEI

Kruidencursus - les 3

Zie ook pagina 05 in dit tijdschrift.

Tijdens deze derde les gaan we tenslotte zelf aan de slag met kruiden.

Afspraak: bezoekerscentrum Molsbroek van 14.00 uur tot 17.00 uur.

Inschrijven: leden van vzw Durme betalen 15 euro voor heel de cursus, niet-leden 22 euro (incl. syllabus).

Info: Meld je eerst aan bij Marieke De Vos, 09 348 30 20 of marieke.devos@vzwdurme.be.

ZONDAG 15 MEI

Ontbijtwandeling in de Scheldebroeken

Een wandeling met aandacht voor de weidevogels van de Scheldebroeken. Nadien kan je mits inschrijving lekker ontbijten in het Veerhuis. Kostprijs van een ontbijt is 7,5 euro per persoon.

Afspraak: 7.30 uur aan het Veerhuis in Berlare (ligging zie www.hetveerhuis.be)

Info: Rudi Van Onderbergen, 0478 49 87 86. Inschrijven voor ontbijt is noodzakelijk!

WOENSDAG 18 MEI

Natuurfotografiecursus - theorieles 2

Zie ook pagina 09 in dit tijdschrift!

NR21 2011

30

Afspraak: bezoekerscentrum Molsbroek van 19.30 uur tot 22.30 uur.

Inschrijven: meld je eerst aan bij Marieke De Vos, marieke.devos@vzwdurme.be of 09 348 30 20. Betaal vervolgens 85 euro (leden) of 96 euro (niet-leden) (prijs incl. syllabus in kleur van ca. 90 pagina's) op rekeningnummer: 001-2299900-09 met vermelding 'Natuurfotografie + naam'.

WOENSDAG 25 MEI

Natuurfotografiecursus - theorieles 3

Zie ook pagina 09 in dit tijdschrift!

Afspraak: bezoekerscentrum Molsbroek van 19.30 uur tot 22.30 uur.

Inschrijven: meld je eerst aan bij Marieke De Vos, marieke.devos@vzwdurme.be of 09 348 30 20. Betaal vervolgens 85 euro (leden) of 96 euro (niet-leden) (prijs incl. syllabus in kleur van ca. 90 pagina's) op rekeningnummer: 001-2299900-09 met vermelding 'Natuurfotografie + naam'.

ZATERDAG 28 MEI

Natuurfotografiecursus - praktijkles

Zie ook pagina 09 in dit tijdschrift!

Afspraak: bezoekerscentrum Molsbroek, het uur wordt tijdens theorieles III meegedeeld.

Inschrijven: meld je eerst aan bij Marieke De Vos, marieke.devos@vzwdurme.be of 09 348 30 20. Betaal vervolgens op rekeningnummer: 001-2299900-09 met vermelding 'Natuurfotografie + naam'.

VRIJ 03 TOT ZON 05 JUNI

3-daagse workshop Natuurschilderen

Ook deze keer trekken we terug naar de prachtige Gaume-streek in het zuiden van België voor een driedaagse schilderworkshop. We logeren in 'La Révélation' met volpension gelegen in Muno.

Info: Teresa De Smet, 09 228 99 05 teresa.de.smet@telenet.be of 0478 23 46 07.

ZONDAG 05 JUNI

Natuurwandeling in het Molsbroek

Zin om mee te genieten van het rijke dieren- en plantenleven van het Molsbroek?

Een ervaren CVN-gids geeft meer uitleg tijdens deze gratis excursie.

Afspraak: 14.30 uur in het bezoekerscentrum Molsbroek.

Info: Michaël Crapoen, 09 348 30 20 of bij conservator André Verstraeten, 09 348 18 59.

MAANDAG 06 JUNI

Workshop Natuurschilderen

I.s.m. Vorming Plus. Breng jezelf op een artistieke manier dicht bij de natuur.

Afspraak: Wetteren van 19.00 tot 21.30 uur.

Info: Teresa De Smet, teresa.de.smet@telenet.be, 09 228 99 05 of 0478 23 46 07.

DINSDAG 07 JUNI

Workshop Natuurschilderen

i.s.m. Academie voor beeldende kunsten van Hamme. Zie ook pagina 22 in dit blad.

Breng jezelf op een artistieke manier dichterbij de natuur.

Afspraak: Hamme van 13.15 tot 16.30 uur.

Info: Teresa De Smet, teresa.de.smet@tele-net.be, 09 228 99 05 of 0478 23 46 07.

VRIJDAG 10 JUNI

Insectenwerkgroep in Tielrode

Insecten zoeken en determineren in Tielrode *i.s.m. Ons Streven*.

Kom naar Tielrode en ontdek de wonderwereld van de insecten! We vangen insecten in de omgeving van de Durmedijk. Daarna zoeken we de juiste naam van de diertjes in het lokaaltje aan het Gildenhuis, waar we zelfs nog iets kunnen drinken.

Afspraak: 20 uur aan parking Gildenhuis, hoek Kaaistraat/Pastorijstraat te Tielrode.

Meebrengen: vangnetje en insectenboek.

Meer info: Heleentje De Brauwer, heleentje.debrauwer@vzwdurme.be of 09 348 30 20.

ZATERDAG 11 JUNI

Libelleninventarisatie Donkmeer

We gaan op zoek naar libellen in de Reservaatzone en brengen ze op naam.

Afspraak: 14 uur aan de houten chalet bij ingang Nieuwdonk.

Meebrengen: vlindernetje en libellentabel. Laarzen zijn nodig!

Info: Heleentje De Brauwer, 0485 30 67 48.

ZONDAG 19 JUNI

Uitstap Verdrongen Land van Saeftinghe

Zie pagina 11 in dit tijdschrift!

Inschrijven: verplicht! Rudi Van Onderbergen voor zondag 26 april via 0478 57 26 23 of van.onderbergen-waeterschoot@skynet.be. Beperkt aantal inschrijvingen.

Kostprijs: leden vzw Durme: 6 euro, niet-leden: 10 euro ter plekke te betalen.

Afspraak: 9 uur aan Bezoekerscentrum Molsbroek in Lokeren of 10 uur aan Bezoekerscentrum Saeftinghe, Emmaweg 4, 4568 PW Emmadorp.

ZATERDAG 26 JUNI

Landschaps- en kruidenwandeling in de Hekkenhoek - Grembergen

Zin om een klein juweel te ontdekken, met malse weilanden, geknotte elzen en ruige struweeltjes? Dan is de Hekkenhoek in Grembergen de plek waar je moet zijn!

Afspraak: 14.00 uur op de parking van de Lidl, Zeelsebaan, Grembergen, Dendermonde.

Meer info: Vera Van Houwe, vera.vanhouwe@skynet.be

ZONDAG 03 JULI

Natuurwandeling in het Molsbroek

Ook in het Molsbroek zomert het! De kattenstaarten kleuren de moerasvlakte paars en zorgen voor een hemels tafereel.

Afspraak: 14.30 uur in het bezoekerscentrum Molsbroek.

Info: Michaël Crapoen, 09 348 30 20 of bij conservator André Verstraeten, 09 348 18 59.

vzw Durme

Regionale vereniging voor natuur- en milieubeheer

Secretariaat en zetel: Molsbergenstraat 1 | 9160 Lokeren

tel./fax: 09 348 30 20 | e-mail: info@vzwdurme.be

website : www.vzwdurme.be

Het secretariaat is open: maandag t.e.m. woensdag: van 8u tot 12u en van 13u tot 17u,
donderdag t.e.m. vrijdag: van 8u tot 12u en van 13u tot 16u.

Bezoekerscentra

Bezoekerscentrum Molsbroek, Molsbergenstraat 1 in Lokeren *Gratis toegankelijk.*

Tentoonstelling over de omgevende natuur en de geschiedenis van het landschap, terras en leeshoek met drankgelegenheid en documentatiehoek. Verhuur van verrekijkers en gezinsrugzakjes.

Openingsuren:

-1 februari tot 31 mei: zon- en feestdag van 14u tot 18u, woensdag van 13u tot 17u

-1 juni tot 15 september: zaterdag en zondag van 14u tot 18u, dinsdag tot vrijdag van 13u tot 17u

-16 september tot 31 oktober: zondag van 14u tot 18u, woensdag van 13u tot 17u

-1 november tot 31 januari: zondag van 14u tot 17u *Gratis toegankelijk.*

Bezoekerscentrum Donkmeer, Donklaan (aan het A. Nelenpad) in Berlare *Gratis toegankelijk in juli en augustus* (bereikbaar via de parking tegenover de kapel van de Bareltonk)

Tentoonstelling over de geschiedenis van het Donkmeer, het reservaat, de eendenkooi en de werking van vzw Durme.

Openingsuren:

Op aanvraag of elke zon- en feestdag in juli en augustus van 14.00 tot 18.00 uur

Afdelingen - contactpersonen

Afdeling Zele-Berlare-Wichelen: zele-berlare-wichelen@vzwdurme.be

Afdeling Hamme-Dendermonde: hamme-dendermonde@vzwdurme.be

Afdeling Sint-Niklaas-Sinaai: sintniklaas-sinaai@vzwdurme.be

Afdeling Lokeren-Moerbeke-Stekene: lokeren-moerbeke-stekene@vzwdurme.be

Afdeling Waasmunster-Temse: waasmunster-temse@vzwdurme.be

Begeleide bezoeken

Een begeleide wandeling in onze reservaten met je groep of school? Kijk op www.vzwdurme.be voor ons aanbod. Reserveren kan via tel.: 09 348 30 20 of info@vzwdurme.be

Durme- en Scheldeland

Driemaandelijks tijdschrift
van vzw Durme

V.U. Patrick De Brauwer
Molsbergenstraat 1, 9160 Lokeren

2011 | jaargang 14 | Nr 2
Afgiftekantoor Lokeren |

België/ Belgique
P.B.
9160 Lokeren |
3/5066
P003350